

Аспекти у вивченні та перекладі другої іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах

Приєднання України до Болонського освітнього процесу характеризується розвитком міжнародних зв'язків зі світовою спільнотою в галузях економіки, культури, науки і техніки. Це вимагає підготовку фахівців, які вільно володіють навичками та вміннями професійного іншомовного спілкування в усіх сферах діяльності.

Зважаючи на це, у технічних вищих навчальних закладах вводиться друга іноземна мова. Комунікативний підхід до викладання іноземних мов у технічних вищих школах набуває великого значення [1: 35].

Комунікативно-орієнтований підхід у навчанні передбачає формування у студентів комунікативної компетенції для того, щоб майбутній фахівець міг не лише сприймати іншомовну інформацію на слух, але й уміти висловити свою думку. Важливим є вміння обґрунтувати свою позицію, навести приклади.

На даний час у технічних ВНЗ існують різні форми навчання. В більшості з них іде навчання лише одній іноземній мові. Основний етап закінчується на другому курсі, потім навчання першій іноземній мові продовжується до чотирьох років.

У НАУ на п'ятому курсі для таких спеціалізацій як "Прикладна фізика", "Прикладна математика" та деяких інших для спеціалістів і магістратури вводиться друга іноземна мова.

Метою даного навчання пропонується курс для майбутніх науковців.

Наприклад, німецька мова, так само як і англійська мова, маючи комунікативну спрямованість і двобічні зв'язки як з суспільними, так із спеціальними дисциплінами, робить значний внесок у виховання молодшої людини.

Німецька мова, як навчальна дисципліна має забезпечити студенту доступ до зарубіжних джерел інформації, навчивши його читати іншомовну оригінальну літературу з фаху, підготувати до ефективного спілкування іноземною мовою в усній та письмовій формах [2: 9].

В результаті вивчення другої іноземної мови студент повинен знати основну термінологію з розмовних тем та вивчення тем з фаху; мовні кліше для вивчення тем; основні граматичні правила; основні правила роботи з навчальними текстами. А також вміти розуміти німецьку мову на слух на основі вивченого матеріалу, читати і перекладати літературу з метою вилучення необхідної інформації, вести бесіду, робити повідомлення.

Навчальний матеріал другої іноземної мови структурований за модульним принципом і складається з чотирьох навчальних модулів. Наприклад, для спеціальності "Прикладна фізика", де передбачено 216 годин, з них практичних занять 104 години і самостійної роботи 112 годин, передбачена така тематика модулів:

1. Знайомство. Я і моя родина. Мій університет. Моє місто. Київ. Україна. ФРН. Берлін.
2. Конференції. Засідання. Зустрічі. Виступи. Доповіді.
3. Подорож за кордон. Подорож потягом, літаком. Обмін грошей. Готель. У лікаря.
4. Професійне спілкування. Фізика. Читання формул, математичних виразів. Комп'ютери.

Кожне заняття пов'язане з розмовним спілкуванням, фаховим направленням та вивченням граматичних тем.

Кожне заняття складається з відпрацювання фонетики, вивчення лексичного та граматичного матеріалу до тем модуля та закріплення і контролю вивченого матеріалу.

Робота над темою передбачає введення основної термінології, закріплення активної та термінологічної лексики, словосполучень у вправах, на перекладі базових навчальних текстів за фахом.

Викладання німецької як другої мови слід вести в порівнянні з англійською мовою, підкреслюючи специфіку німецькомовних явищ. Насамперед звернути увагу на довготу і короткість голосних в німецькій мові і фонетичне відпрацювання їх при читанні.

Викликають труднощі при читанні і перекладі довгі та занадто довгі німецькі слова і особливо науково-технічні терміни. Треба вивчити правила словоскладання іменників, прикметників, прислівників та ін. і обов'язково звернути увагу на їх переклад, пояснити різницю між буквальним перекладом та адекватним. Наприклад: "das Kurz- und Mittelstreckenpassagierflugzeug" – "пасажирський літак для коротких і середніх дистанцій (віддалей)".

А в таких термінах як "das Fahrwerk" "das Leitwerk" пояснити інтерференцією між розмовною німецькою мовою (де слово "das Werk" – перекладається "завод", "твір", а дієслово "fahren" – "їхати") і технічним терміном, який перекладається "das Werk" – "механізм".

Різниця в перекладі та, що студенти, які звикли до англійської мови, намагаються розкласти термін "das Fahrwerk" = "fahren" + "das Werk" = "їхати" + "механізм" і перекласти як "їздовий механізм".

А правильний переклад "шасі". Так само і термін "das Leitwerk". "Das Leitwerk" = "leiten" + "das Werk" = "управляти" + "механізм" – намагаються перекласти як "управляючий механізм". А правильний переклад даного терміну – "хвостове оперення".

Потрібно пояснити також специфіку словоскладання не тільки іменників, а й прикметників, прислівників та ін. слів. Якщо переклад таких слів як "radioaktiv", "funktechnisch", "elektromagnetisch" не викликає

труднощів в перекладі, то в перекладі таких складних термінів як “salzkerngroß” виникає цікава робота у словосполученні “der salzkerngroße Supertransistor”. Треба звернути увагу на інтерферентність як внутрішньомовну так і зовнішньомовну. А саме, розкладаємо: “salzkerngroß” = “das Salz” + “der Kern” + “groß” = “сіль” + “(стержень, ядро, орбіта, кристалик)” + “великий”. З багатозначності слова “der Kern” вибираємо “кристалик”. Правильний переклад даного терміну “супертранзистор величиною з кристалик солі”. Тут бачимо ми внутрішню інтерференцію, що виражається в багатозначності слова “der Kern”, та зовнішню. В німецькій мові “salzkerngroß” – це складний прикметник, що виражений одним словом, а в українській мові – це цілий вираз [3: 42].

Що стосується граматичних явищ, то доцільно теж вести порівняння з англійською при викладанні граматики німецької мови, починаючи з відмінювання іменників, прикметників, пасивної форми дієслів, переклад конструкції “haben” + zu + Infinitiv, sein + zu + Infinitiv”, поширене означення та багато інших.

Вивчення тем орієнтовано на засвоєнні основної термінології теми, на навчання читанню текстів з метою отримання інформації, розвиток навичок в говорінні, у мовному матеріалі в межах тематики, визначеною робочою програмою, на обговорення та переказ текстів, ведення діалогів, складання повідомлень та на підготовку виступів.

Вивчення кожної теми завершується веденням діалогів, контрольним текстом, письмовим перекладом, перевіркою повідомлень. Необхідно звертати увагу також на вивчення граматичного матеріалу, яке складається з введення теми, закріплення її у тренувальних вправах та на перекладі текстів, виконання контрольного вибіркового перекладу учбового матеріалу.

Незалежно від того, якому аспекту мови надаються переваги під час даного заняття іноземною мовою – читанню, письму, або усному мовленню – реалізація кінцевого результату має відбуватися за комунікативним принципом.

Відповідно до цього зміст навчання має бути орієнтований на вироблення комунікативних навичок. Комунікативна мовленнєва компетенція того, хто вивчає мову, реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності.

Набута студентами комунікативна компетенція має бути використана для практичного користування іноземною мовою: працювати з відповідною літературою з фаху, брати участь у бесідах та міжнародних конференціях, писати статті іноземною мовою, листуватися з іноземними партнерами.

Введення другої іноземної мови – німецької – сприяє поширеному ознайомленню з досягненнями науки і техніки німецькомовних країн. Отже, при безпосередньому контакті з носіями мови фахівець потребує умінь брати участь в обговоренні предмету спілкування за фахом, а також вмінь аналізувати і коментувати інші точки зору.

Український спеціаліст має бути конкурентоспроможним, вміти “виживати” і адаптуватися в суспільстві, вміти застосовувати свої знання, набуті впродовж навчання, у власній практичній діяльності.

Література

1. Гальская Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – М.: Аркти, 2003. – 192 с.
2. Зеня Л.Л., Чобітько В.І. Формування німецькомовної компетенції в учнів старших класів економічного профілю з використанням технології “Навчання у співробітництві” / Л.Я. Зеня, В.І. Чобітько // Іноземні мови. – 2008. – С. 8-15.
3. Романенко О.Н. Про переклад фахово спрямованої німецькомовної літератури // Мова та історія: Збірник наукових праць. – К., 2007/2008. – Вип. 94. – С. 41-45.